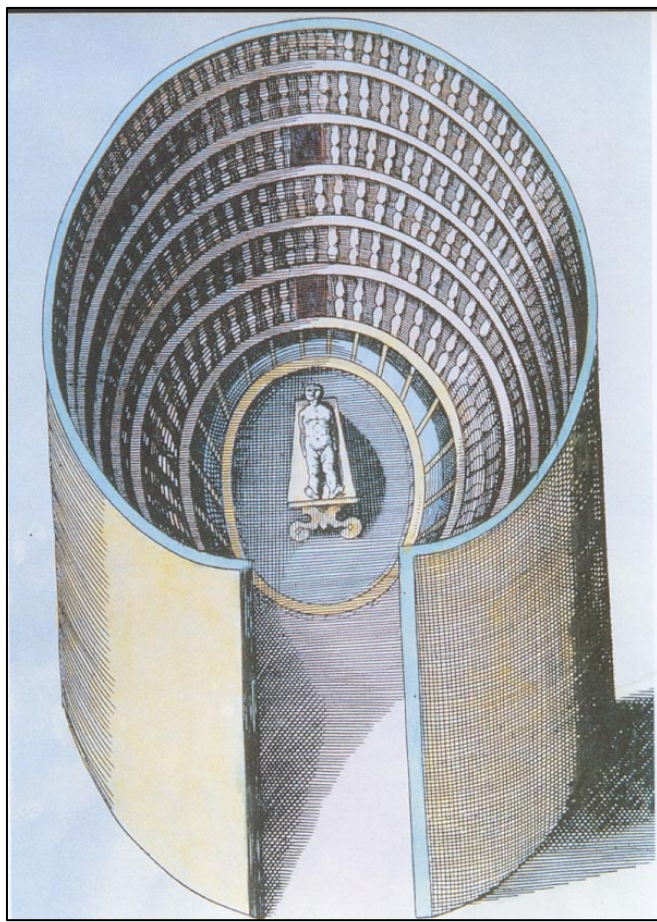
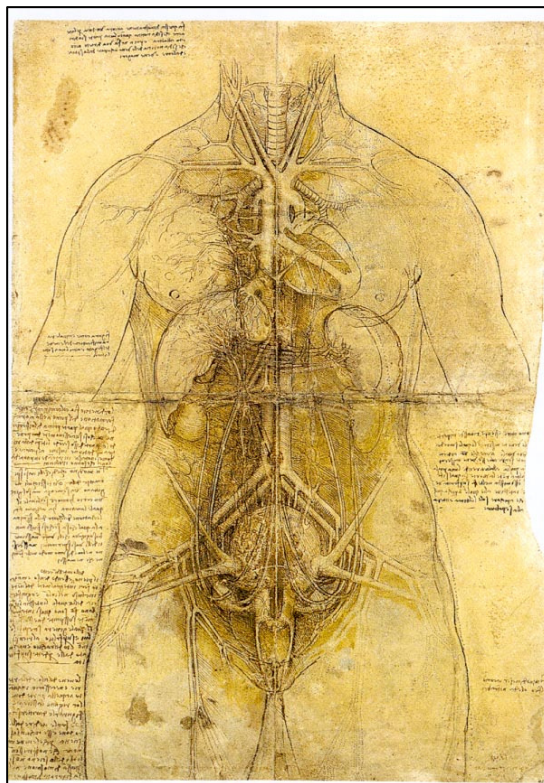

Historie anatomie

První pitvy pro poznání funkcí těla se uskutečnily v Číně před 1000 př.n.l. Staří Řekové podnikli velký pokrok v objevování interiéru lidského těla, přesto se spousta učenců, včetně Aristotela, věnovala pitvání zvířat, což vedlo ke zmateným představám mezi lidskou a zvířecí anatomií a některé pomýlené názory přežily až do pozdního 16. století (viz kresba vnitřností ženského trupu Leonarda da Vinciho, kde děloha má dvě hrdla, což je typické pro vačnatce). Anatomie má své počátky v Ptolemaiovské škole medicíny založené v Egyptě okolo 300 př.n.l. Zde se intenzívně pitvala mrtvá těla. Dokonce sv. Augustýn brojil proti praktikám této školy.

Claudius Galen (129-201 n.l.) je nejdominantnější postavou na poli anatomie v evropské historii. Byl ošetřovatelem gladiátorů a osobním lékařem Marka Aurelia. Galen se pilně věnoval pitvání především prasat a opic. Stal se prvním pramenem pro pozdější věky a vzhledem k tomu, že nikdo nezpochybňoval jeho poznatky, zpomalil vývoj této disciplíny. Jeho knihy byly čteny z řečnického pultu, zatímco ranhojič otevřel mrtvé tělo a ukazoval publiku jednotlivé orgány ukazovátkem. Takováto podívaná se stala velmi populární během středověku, kde byla součástí pouličních slavností.

První anatomické divadlo bylo postaveno v Padově v roce 1594 a jeho zakladatelem byl Fabricius ab Aquapendente. Tento nový architektonický útvar, vysoká válcovitá stavba se stupňovitými řadami sedadel, se stal vzorem pro operní scény 18. století. Na konci 16. století

se anatomie stává již váženou vědní disciplínou. Hlavními centry té doby jsou Padova, Bologna a Leiden. Divadlo v Leidenu, vzniklé přestavbou odsvěceného chrámu, mělo během roku dvě funkce. V zimních měsících se konaly pitvy, tělo se nerozkládalo rychle a bylo více času na vědeckou práci. V létě se otočný pitevní stůl odstranil a divadlo se zaplnilo kuriozitami (předchůdce muzea).

Nejvýraznější postavou v dějinách anatomie je **Leonardo da Vinci**. Pracoval samostatně a nezávisle na instituci, hnaný svou vlastní zvědavostí. Jeho znalost mechaniky a architektury mu pomohla pochopit fungování těla v návaznosti na jiné fyzikální a mechanické jevy ve světě. Jeho interpretace v kresbách nemají paralelu. Nejsou přesnými

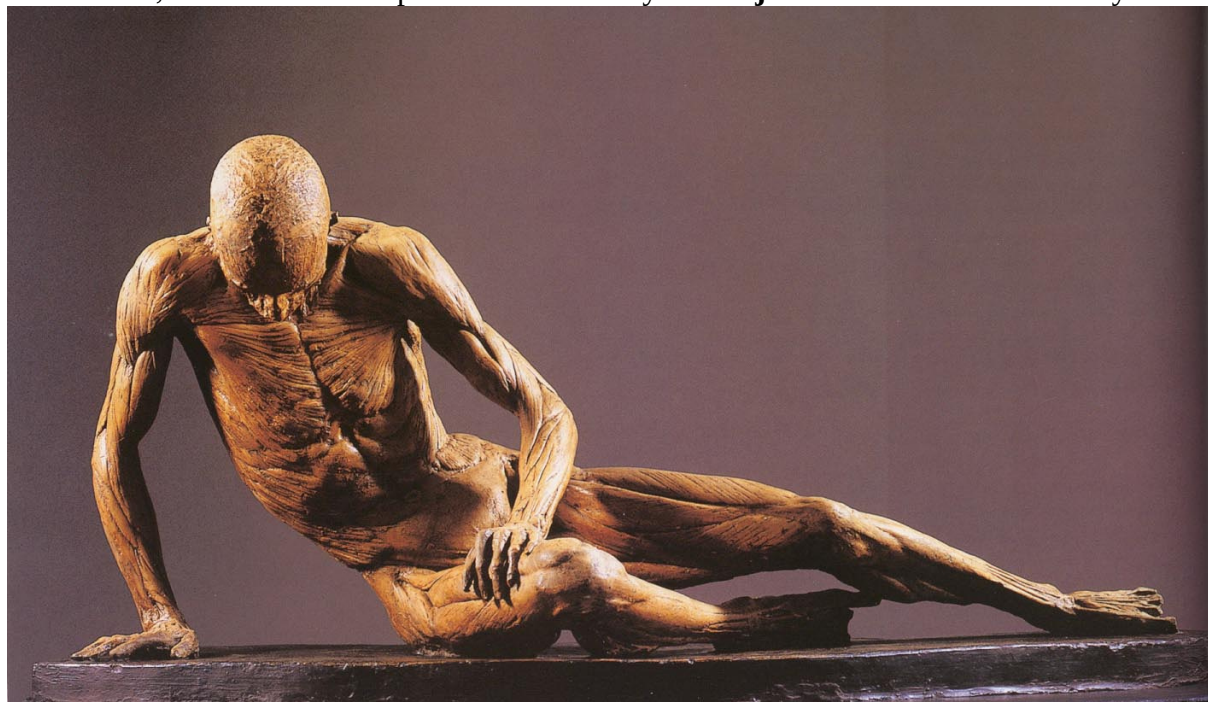
informacemi o anatomii, ale spíše závětí o tvořivé síle myšlení. Umístil duši doprostřed hlavy, nakreslil vizi rozbouřené krve protékající srdcem. Jeho znalost těla předběhla dobu, která lpěla na dogmatech galénovské anatomie. Konečnou změnu v nazírání lidské anatomie způsobil až Andreas Vesalius publikací *De Humanis Corporis Fabrica* vydanou v Basileji v r. 1543, dvacet let po Leonardově smrti. Dílo Vinciho nebylo nikdy dokončeno a jeho zápisníky putovaly generacemi soukromých majitelů, absolutně neznáme širší veřejnosti po následujících 300 let. Poprvé byly vydané na konci 19. století. Přesto jsou stále považovány za nejlepší kresby, které kdy vznikly a měly vliv na to, jakým způsobem se zobrazuje tělo v 19. a 20. století.

Je tu patrný rozdíl mezi anatomií a patologií. Anatomie se nikdy nezabývala nemocemi a deformacemi, které byly dlouho chápány jako trest boží a dají se zahnat modlitbami a pokáním spíše než zkoumáním postižených částí těla. Anatomie popisuje interiér perfektně fungujícího těla. Z této filosofie vznikají dva různé typy reprezentace v medicíně. Patologické ukázky jsou většinou prezentovány jako část těla či detail, pokud je pacient zobrazen, vždy jako pasivní oběť. Anatomické kresby jsou pravým opakem – používají život k popisu zázraku jeho mechaniky.

Většina anatomických uměleckých děl byla vyrobena na zakázku aby se ušlechtilé studium anatomie vyhnulo nepříjemné blízkosti mrtvol, která stále vyvolávala strach a riziko trestu. Thomas Vicary, lékař Jindřicha VIII., přesvědčil krále spojit všechny ranhojiče a lékaře v jeden cech, což se stalo v roce 1540 a stal jeho prvním mistrem. Ve stejném době dostal povolení pitvat čtyři těla oběšenců ročně. Poprava, po které následovala pitva, byla nejobávanějším trestem, zvláště pro velezrady a vraždy. Nebyly hrozbou pro odsouzence za lehčí zločiny. Jak se anatomie v následujících letech rozvíjela, o to více se projevoval nedostatek těl ve velkých centrech jako Londýn a Edinburg. Soukromé hodiny anatomie začaly být lukrativní byznysem, jen pár těl mohlo být získáno legálně. Těla začala být drahým zbožím a začala se krást z hrobů, nejdříve samotným doktorem a jeho žáky, potom najatými zloději.

V roce 1775 bylo pět oběšených těl pytláků doručeno doktoru Williamu Hunterovi. Ten nejurostlejší byl vybrán pro Královskou akademii v Londýně. Zde bylo tělo ještě zatepla stáhnuto z kůže, naaranžováno do pozice římské sochy **Umírajícího Gala** a odlito do sádry.

18.století zažilo největší rozkvět této vědy. Dobrý knižní tisk zrychlil rozšíření anatomických kreseb. Nejlepší byl atlas, který vznikl v Leidenu v roce 1747 s názvem *Tabulae Sceleti et Musculorum Corporis Humani*, autorem byl umělec Jan Wandelaar a doktor Bernard Siegfried Albinus, kteří spolu pracovali více jak třicet let. Atlas obsahuje 28 tisků. Albinus nespokojen s předešlou praktikou seřadit jednotlivé výjevy začínat s celým tělem a postupně odstraňovat kůži a svaly až ke kostem, seřadil cyklus právě obráceně. Začal kostrou. Jeho zápisky popisují, jak namáčeli kosti do octa, aby déle vydržely a jak věšeli tělo na rám za provazy jako loutku. Albinus a Wandelaar doplnili do pozadí exotická zvířata a rostliny, ruiny a cherubíny. Jejich práce měla velký vliv ve Florencii, kde inspirovala kolekci nejunikátnějších voskových modelů, které byly součástí Museo Zoologico dela Specola na florentské univerzitě. **La Specola** byla založena arcivévodou Petrem Leopoldem z Lorraine. Tato kolekce byla vytvořena proto, aby vyřešila neustálý problém pitev z náboženského a právního hlediska. Kolekce zahrnuje několik úplných figur které se dají rozkládat. K tomu je spousta částí lidského těla. Celá kolekce má víc než 800 modelů v životní velikosti. Těla mají vlasy a ochlupení a budí dojem, že spí. Tělo mladé ženy má zapletené copy a svatební závoj, tvář se zlehka usmívá.

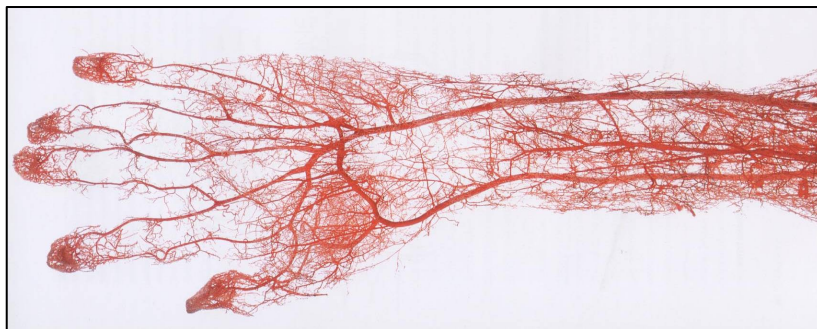

Detailní realizmus a erotismus je tak přesvědčivý, že jeden z exemplářů byl zničen opilý napoleonský vojákem, který se pokoušel o milostné objetí. Kolekce se velmi proslavila tak, že se vyrobily kopie pro výstavu v zahraničí. Napoleon nechal v roce 1786 převést do Vídně 1200 replik. Další kolekce voskových modelů vyrobených především v 19.st., byly silně ovlivněny kolekcí La Specola. Spitznerova kolekce, která putovala po Belgii a Francii měla velmi dramatický náboj, neboť vedle anatomických modelů zde byly proto-etnografické elementy (lidské rasy) a výstavka abnormálních deformací. Kolekce přímo ovlivnila surrealistické hnutí. Umělecký slovník často používá tělo k výpovědi o fascinaci lidským nitrem, které se jeví centrem tajemství života. Umělci používají figuru expresivně, aby konfrontovali diváka se skutečností jako smrtelnost, identita, pohlaví a rasa. Začátek 21. století zažívá návrat k figurativnímu a narativnímu způsobu výpovědi v sochařství, malbě, videu a performanci.

Nyní jsme svědky nové vize lidského těla, kdy mikroanatomie a genová manipulace je hlavním tématem. Přesto jsme stále ovlivněni historií, která stanovila tabu na zkoumání lidských vnitřností. Jsme ovládáni primárním strachem ze smrti, který občas převládne nad zájmem o poznání. Profesor **Gunther von Hagens** vytvořil zajímavou a stále kontroverzní putovní výstavu, která představuje detailní anatomické ukázky pro vzdělání široké veřejnosti. Hagens vytvořil celá rozpitvaná těla, která jsou zachována speciální technikou – plastinace. Ta je jeho invencí. Tekutiny v těle jsou odňaty a nahrazeny polymerním materiálem např. silikonovou gumou či pryskyřicí. Návštěvníci mají možnost darovat své tělo pro budoucí instalace.

Visible Human Project USA – je webová stránka, na které je možné si prohlédnout ženské a mužské tělo v podélných a příčných řezech.

Odkazy:

http://www.nlm.nih.gov/research/visible/visible_human.html

http://www.uchsc.edu/sm/chs/browse/browse_m.html

http://www.uchsc.edu/sm/chs/browse/browse_f.html

<http://www.dhpc.adelaide.edu.au/projects/vishuman2/VisibleHuman.html>

Použitá literatura:

SIMBLET, Sarah. *Anatomy for the Artist*. 1st American ed edition. USA: DK ADULT, 2001. 252 s. ISBN-13: 978-0789480453.

ZRZAVÝ, Josef. *Anatomie pro výtvarníky*. **DOPLNIT!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!**